

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Halkoaho, A. & Smolander, N. (2023) Terveysdatan vallankumous – digitaalinen murros terveydenhuollossa. TAMK-blogi, 6.9.2023.

URL: <https://blogs.tuni.fi/tamkblogi/teema2/terveysdatan-vallankumous-digitaalinen-murros-terveydenhuollossa/>

Terveysdatan vallankumous – digitaalinen murros terveydenhuollossa

6.9.2023 — Emmi Suominen

Digitaalisen tiedon kasvu on vallankumouksellinen voima, joka mullistaa terveydenhuoltoa ja väistämättä hoitotyön koulutusta. Tämä viesti tuli selkeästi esille MyData 2023 -konferenssissa, jossa eri sidosryhmät ovat vuodesta 2016 alkaen vaikuttaneet henkilökohtaisen datan jakamisen toimenpideohjeisiin ja käytäntöihin Euroopassa ja muualla maailmassa. Konferenssissa käsiteltiin monia datan jakamisen teemoja, joista keskustelimme useiden esittäjien kanssa. Blogitekstissämme pohdimme kuitenkin dataosaamisen ja tekoälyn eettisyyden merkitystä terveydenhuollossa.

Dataosaaminen ja osaamisen tunnistaminen terveydenhuollon kulmakivenä

Peter Vesterbackan ja Paula Bellon keskustelussa korostettiin, kuinka dataosaaminen ja osaamisen tunnistaminen muodostavat olennaisen voimavaran organisaatioille nyt ja tulevaisuudessa. Tämän avulla organisaatiot voivat tarkasti hahmottaa käytettävissään olevan osaamisen, tunnistaa vahvuudet ja heikkoudet sekä suunnitella resurssiensa käytön tehokkaasti.

Kyky kohdentaa oikeat taidot oikeisiin tehtäviin voi luoda merkittäviä kilpailuetuja organisaation toiminnan tehostuessa. Tämän tietämyksen avulla voidaan myös ennustaa toimintaa, erityisesti kun otetaan huomioon, kuinka terveydenhuoltojärjestelmät globaalisti

kamppailevat kustannusten hallinnan kanssa. Dataosaaminen mahdollistaa optimaalisen resurssien käytön ja tarkemman kustannusten seuraamisen. Näin terveyspalveluiden laatu voi parantua ilman kustannusten nousua.

Tämä keskustelu herätti meidät pohtimaan, miten aiomme hyödyntää dataosaamista ja osaamisen tunnistamista omassa toiminnassamme, kuten TAMKIn koulutuksessa ja tutkimushankkeissa. On selvää, että TAMKIn on oltava osa tätä kehitystä ja vastattava tulevaisuuden kehittämiseen.

Potilaat datan tuottamisen keskiössä

MyData-konferenssissa nostettiin esiin myös potilaan ja kansalaisen rooli terveydenhuollon datan tuottajana. Andre Boorsman aloitti terveysdatan kehitysmatkan perinteisestä kynä ja paperi -menetelmästä ja jatkoi nykyaikaiseen digitaaliseen terveydenhuoltoon. Tämän kehityksen keskiössä ovat ne henkilöt, jotka itse tuottavat terveystietoaan esimerkiksi telemonitoroinnin ja terveyssovellusten avulla.

Boorsmanin viesti oli selvä. Digitaalinen muutos vaatii tiettyjen edellytysten täyttymistä, jotta se voisi juurtua osaksi terveydenhuollon toimintaa. Luotettavan ja yksityisyyden suojan huomioivan teknisen infrastruktuurin lisäksi on kiinnitettävä erityistä huomiota ELSI:iin (Ethical, Legal and Social Implications). ELSI:n merkitys korostuu datan tuottajien omassa hallinnassa, potilaiden oikeudessa hallita tietoaan ja datan uudelleenkäytön eettisyydessä. Datan infrastruktuurin on myös noudatettava FAIR-datan periaatteita (löydettävyyttä, saavutettavuutta, yhteentoimivuutta ja uudelleenkäytettävyyttä). Datalla voi olla valtava potentiaali terveydenhuollossa, joten sen eettinen hallinta on ensiarvoisen tärkeää.

Tekoälyn eettisyys terveydenhuollossa

Puhuessamme terveydenhuollon digitaalisesta murroksesta ja datan hyödyntämisestä, emme voi unohtaa tekoälyä ja sen eettisiä kysymyksiä. Teemu Roos tarjosi syvällisen näkökulman tähän aiheeseen pohtiessaan ”tekoälyn lukutaidon” käsitettä (AI literacy) ja sen merkitystä. Tekoälyn lukutaidon kehittäminen on aloitettava mahdollisimman varhain, jotta ymmärtäisimme paremmin tekoälyn vaikutukset terveydenhuollossa ja muilla aloilla.

Roosin esitys herätti meissä kysymyksiä siitä, millainen rooli ammattikorkeakouluilla on tässä laajemmassa kuviossa. Miten voimme valmistaa opiskelijoitamme tekoälyn aikakaudelle ja samalla varmistaa eettisten näkökohtien toteutumisen?

Useat MyData-konferenssin esitykset korostivat myös tekoälyn päätöksentekoprosessien läpinäkyvyyttä ja saumattomuutta organisaatioiden prosesseissa. Terveydenhuollossa potilaiden datan yksityisyyden ja suojaamisen on kuitenkin oltava ehdoton prioriteetti. Vaikka tekoäly on arvokas työkalu ja sen käyttö lisääntyy terveydenhuollossamme, on inhimillinen vuorovaikutus ja välittävä läsnäolo korvaamatonta.

Yhteenvedo

Terveysdatan vallankumous on täällä, ja dataosaaminen on keskiössä terveydenhuollon kehittämisessä. Samalla on tärkeää pitää tekoälyn eettisyys ja potilaiden yksityisyys huomion

keskipisteessä. Näiden tekijöiden yhdistäminen mahdollistaa terveydenhuollon uuden aikakauden, jossa potilaat saavat parempaa hoitoa ja terveydenhuollon ammattilaiset voivat tehdä työtään entistä tehokkaammin. Tulevaisuus terveydenhuollossa on digitaalinen ja eettinen, ja meidän on oltava valmiita kohtaamaan nämä haasteet ja mahdollisuudet.

Kirjoittajat: Yliopettaja Arja Halkoaho & lehtori Nina Smolander

Kuva: Pixabay